

ДО 85 РІЧНИЦІ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпропетровськ

Розглянуто історію створення, становлення, сьогодення та перспективи розвитку ДВНЗ «Українського державного хіміко-технологічного університету» з нагоди 85-річного ювілею. Зазначено роль видатних науковців-хіміків у відкритті та становленні закладу, зміцненні його авторитету на теренах України та поза її межами.

Ключові слова: ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», хімія, хімічна технологія, наука, розвиток.

У 2015 році виповнюється 85 років з моменту утворення Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» (раніше – Дніпропетровський хіміко-технологічний інститут).

ДХТІ був заснований за ініціативою академіка Л.В. Пісаржевського, проф. О.І. Бродського і проф. П.Т. Рубіна на базі хіміко-технологічного факультету Дніпропетровського гірничого інституту 15 травня 1930 року. Саме ця дата вважається офіційним днем народження університету.

Новостворений вищий навчальний заклад в умовах бурхливого розвитку хімічної промисловості готував фахівців-технологів для промислового півдня України та усього колишнього Радянського Союзу. Перший випуск фахівців відбувся у 1931 р. На початку 30-х років минулого століття в інституті було два факультети: технологічний та факультет основної хімічної промисловості. У 1933 р. був створений механічний факультет.

У 1934 р. на кафедрі фізичної хімії ДХТІ під керівництвом професора О.І. Бродського вперше у вітчизняній науці було одержано важку воду, що закріпило за інститутом славу потужного наукового закладу країни.

У 1937–1941 рр. під керівництвом М.І. Савіна завершується будівництво головного корпусу, зростають студентський контингент і професорсько-викладацький склад. В інституті працюють два факультети (технологічний і механічний), 19 кафедр. У 1938–1939 рр. у ДХТІ працювали 6 професорів, 45 доцентів, 40 асистентів. На цей час інститут став відомою вищою школою, що готувала спеціалістів для хімічних ви-

робництв. Рішенням Ради народних комісарів колишнього СРСР у 1939 р. інститут був переведений із третьої у другу категорію із правом присудження вченого ступеня кандидата наук за кафедрами: аналітичної, фізичної, органічної хімії, технології органічних речовин і технології пірогенних процесів.

Бурхливий розвиток інституту був перерваний другою світовою війною. У 1941 р. ДХТІ евакуюється у м. Кемерово (Росія), де працює як оборонне підприємство з виробництва пляшок із запалювальною сумішшю для потреб фронту. В евакуації ВНЗ об'єднується з Рубіжанським хіміко-технологічним інститутом. У травні 1944 р. інститут повертається з евакуації у м. Дніпропетровськ; починається відновлення будівель, зруйнованих у роки другої світової війни.

Протягом 1950–1972 рр. посаду ректора ДХТІ обіймав член-кореспондент АН УРСР, д.х.н., професор М.О. Лошкар'єв, який став основоположником всесвітньовідомої наукової школи гальванохімії. В інституті виникають нові кафедри і факультети (технології органічних речовин, технології неорганічних речовин, технології високомолекулярних речовин, технології силікатів, заочний факультет). За вагомий внесок у розвиток науки професору М.О. Лошкар'єву було присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки. Професори В.В. Товаров і Г.А. Фомічов стали Лауреатами Державної премії колишнього СРСР. Значний внесок у розвиток науки та розбудову ДХТІ як потужного навчального і наукового центру зробив член-кореспондент Казахської РСР В.В. Стендер.

У ці роки в інституті велось активне будів-

ництво: з'явилися нові навчальні та науково-дослідницькі корпуси, гуртожитки, спортивно-оздоровчий табір. З 40-х років минулого сторіччя ДХТІ стає єдиним в Україні вищим навчальним закладом хімічного профілю.

У 1953 р. утворено два нових факультети: технології органічних речовин і технології неорганічних речовин. У 1954 р. відкриті факультет технології силікатів і заочне відділення для працюючої молоді, яке у 1958 р. було перетворене у заочний факультет. У 1964 р. виникає новий факультет – технології високомолекулярних сполук, який відокремився від факультету технології органічних речовин.

Протягом 1972–1983 рр. інститутом керував д.т.н., професор В.Д. Пархоменко, основоположник школи плазмохімії, який у 1983 р. був призначений Міністром освіти Української РСР. У ці роки в ДХТІ суттєво розширюються напрями наукової роботи, утворюються галузеві науково-дослідницькі лабораторії. Створюється музей історії хіміко-технологічного інституту, збудовано корпуси механічного факультету та двох нових гуртожитків.

У 1984–1998 рр. колектив університету очолював д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України Я.І. Білий. У 1993 р. ДХТІ отримав статус університету і став Українським державним хіміко-технологічним університетом (УДХТУ). У 1994 р. в університеті було утворено науково-дослідницький інститут Гальванохімії та науково-дослідницький інститут Біотехнології, відкрито економічний факультет. У цей період збудовано новий навчальний корпус факультету технології органічних речовин та один із найкращих в Україні спортивний комплекс. З 1998 р. до 2013 р. університет очолював д.х.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України М.В. Бурмістр.

Для забезпечення навчального процесу були створені навчально-науковий центр, видавничо-поліграфічний комплекс та інформаційно-комп'ютерний центр. В університеті видається науково-технічний журнал «Питання хімії та хімічної технології». Науково-технічна бібліотека – одна з провідних бібліотек регіону з фондом, що налічує біля 1 млн примірників. УДХТУ має розвинену науково-дослідну частину, два науково-дослідні інститути, проблемну лабораторію, 12 науково-дослідних лабораторій, філію Українського науково-технологічного центру.

З 2006 р. університет отримав офіційну назву Державний вищий навчальний заклад «Український державний хіміко-технологічний університет».

Наразі в УДХТУ функціонують 7 факультетів денної форми навчання, 40 кафедр, пла-

нується створення нових факультетів та відкриття нових спеціальностей, актуальних для сучасного етапу розвитку промисловості України.

В університеті активно працюють чотири спеціалізовані вчені ради з захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата наук.

Державний вищий навчальний заклад «Український державний хіміко-технологічний університет» вже протягом 85 років складає гордість вітчизняної хімічної науки у поєднанні з виробництвом. Тисячі юнаків та дівчат здобули за цей період вищу освіту, стали видатними та відомими спеціалістами, а кращі з кращих займали і займають високі посади як в хімічній галузі, так і на державних теренах. Це свідчить про те, що освітній рівень університету такий, що може бути прирівняний до аналогічного рівня відомих закордонних університетів. Доказом цього може слугувати бажання окремих західних університетів співробітничати в навчальній та науковій сферах з ДВНЗ УДХТУ, створюючи різноманітні освітні програми, як то Erasmus Plus, Horizon – 2020 та інші за участю студентів і провідних вчених і викладачів. Міжнародна програма «Водна гармонія» при офіційній підтримці провідного університету Норвегії є яскравим доказом такої співпраці. Завдяки старанності та досконалому вивченню англійської та інших іноземних мов, українські студенти опановують університети європейських країн, підкорюючи їх глибокими знаннями та вмінням працювати в незвичних за технічним оснащенням та методик умовах. Маємо перші результати, коли у французькому університеті міста Ле-Манс магістром з УДХТУ захищено кандидатську дисертацію з присвоєнням вченого ступеня доктора філософії. Очікуємо також значних наукових досягнень від інших магістрантів університету, що проходять навчання в Польщі, Норвегії та Німеччині.

Університет за 85 років пройшов складний шлях свого становлення та визнання, які пов'язані зі створенням всесвітньо відомих наукових шкіл та напрямів, що дали суспільству визначних вчених хіміків, механіків і технологів. Вчені університету є бажаними учасниками Міжнародних спеціалізованих форумів, що є наочною ілюстрацією для студентства та молодих вчених наукового потенціалу університету. На прикладі старшого покоління професорів, докторів і кандидатів наук формується нове амбітне покоління студентської молоді, яке захопившись науковим пізнанням, вже ніколи не відступить від нього з метою пояснення унікальних природних та штучних явищ, що стають більш зрозумілими, доступними та корисними широкому колу людського простору. Як показує практика, це важка та складна праця на шляху досягнення

кінцевої мети, але той, хто здатен пройти всі етапи на цьому шляху, як правило, стає переможцем не тільки над собою, але і підіймається морально і духовно на нові сучасні та прогресивні рівні в науковому світі.

Незважаючи на складні часи, які переживає наша Батьківщина, колектив університету з надією і оптимізмом дивиться у майбутнє. Важливою запорукою тому є вагомий загально визнаний здобутки науковців ДВНЗ УДХТУ, який завжди був одним із флагманів української науки. Праці наших вчених публікуються у всесвітньо відомих міжнародних і вітчизняних фахових виданнях, серед яких неабияке місце займає журнал «Вопросы химии и химической технологии». Значущим і знаковим є той факт, що у ювілейний для університету рік журнал також святкує 50-ту річницю з моменту свого заснування!

З нагоди такого подвійного ювілею основу цього та наступного випусків журналу складають оглядові та оригінальні наукові праці вчених як нашого університету, так і інших вищих навчальних і наукових закладів України.

Попереду нові складні, але благородні задачі, що постають перед університетом у справі виховання молодого покоління, як головної рушійної сили прогресивного та економічного руху суспільства в європейську та світову спільноту. Наука та промисловість чекає на кваліфіковані кадри. Тільки з любов'ю до рідної землі, до свого народу, до місця наполегливої праці та навчання можливо створити диво-країну, що має неповторну назву – Україна.

Зі святом 85-річчя, шанований і неповторний ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»!

Надійшла до редакції 18.05.2015

THE 85TH ANNIVERSARY OF UKRAINIAN STATE UNIVERSITY OF CHEMICAL TECHNOLOGY

O.A. Pivovarov

Ukrainian State University of Chemical Technology, Dnepropetrovsk, Ukraine

On the occasion of 85th anniversary, the history, current state and prospects for further development of the Ukrainian State University of Chemical Technology are reviewed. The role of prominent chemists in the foundation and establishment of the University and its prestige in Ukraine and abroad is shown.

Keywords: Ukrainian State University of Chemical Technology; chemistry; chemical technology; science; progress.